

ORTOGRAFIJA

Jezik se ostvaruje na 2 načina: GOVOROM i PISMOM.

Pismo -ukupnost slova i znakova koji se pojavljuju u nekom jeziku.

Pismo se sastoji od:

SLOVA, RAZGODCI, PRAVOPISNI ZNAKOVI, BJELINA.

Slovopis, grafija - slova, skup znakova kojima bilježimo pojedine glasove.

Grafemika - jez. disciplina koja proučava grafemski inventar.

Slovopisna ili grafemska norma

Hrvati - latinica, glagoljica, zapadna ćirilica (bosančica)

- reforma Lj. Gaja - reformator slovopisa, ne pravopisa

Hrvatska grafija = GAJICA

- grafija ima ustaljen poredak - abeceda, azbuka, alfabet

30 grafema: A B C Č Ć D DŽ Đ E F G H I J K L LJ M N NJ O P R S Š T U V Z Ž

Nazivi:

a, be, ce, če, će, de, dže, đe, e, ef, ge, ha, i, je, ka, el, elj, em, en, enj, o, pe, er, es, eš, te, u, ve, ze, že

4 skupine: a) temeljna slova (jednoslovi, monografi) 22 slova

b) izvedena slova (temeljni + dijakritički znakovi, nadslovni znakovi):

ć,č,ž,š,đ

c) dvoslovi, digrafi: lj, nj, dž

d) troslov, trigraf: ije

Ako su glasovi određeni po razlikovnoj funkciji u jeziku:

32 fonema

dvoglasnik /ie/ - Fonem ili morfonem?

slogotvorno / ĩ/

6 otvornika, samoglasnika

26 zatvornika, suglasnika

Ortografija, pravopis - uporaba pojedinih grafemskih jedinica, skup pravila, šire od grafemike.
Pravopisna ili ortografska norma

Pravopisna načela:

- franjevac Lovro Bračuljević stariji (1685. - 1737.): “lipše je i pofaljenije pisati onako kako se govori”, “kako govorimo i izgovaramo naše riči”.
- npr. da se glas /g/ piše samo slovom g, a ne dvoslovom gh
- Potpuna uputa za njemački pravopis (Vollständige Anweisung zur deutschen Orthographie, 1788.) leksikograf Johann C. Adelung (1732. - 1806.) sročio je “pravilo” *Piši kao što govoriš!*
- V. S. Karadžić: *Piši kao što govoriš!*
- Vjekoslav Babukić: “*Piše se za oko, a čita za uho!*” - pravopis ne mora (a i ne može) uvijek u svemu slijediti (iz)govor.

Temeljna pravopisna načela:

- fonetsko načelo
- fonološko načelo (vrabac – vrapca)
- morfonološko ili morfofonološko (vrabac – vrapca)
- etimološko ili korijensko (*istba, *obći - izba, opći)
- historijsko načelo (francuski pravopis)
- arbitrarni propisi
- ideografsko načelo

Pravopis hrvatskoga jezika: **fonološko-morfonološki**

- u okviru jedne riječi – ublaženi fonološki
- međurječne veze – morfonološki

Počeci hrvatskoga pravopisnog normiranja:

1850. J. Partaš
1889. Marcel Kušar
1892. Ivan Broz

Od 2005. zasjeda Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika i donosi Izvješća za javnost na internetskim stranicama Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: www.ihjj.hr

Popis pravopisa hrvatskoga jezika (od J. Partaša do BFM):

- u Institutovu pretisku knjige J. Partaša *Pravopis jezika ilirskoga* (priredila L. Badurina, 2002.)
- i ovdje: <http://www.hrvatskiplus.org/Default.aspx?sec=21>

Pravopisi hrvatskoga jezika

BFM – S. Babić, B. Finka, M. Moguš (izdanja poslije i prije 2000.)

AS – V. Anić, J. Silić

BFM	AS
ne ću/neću	neću
strjelica/strelica crjepovi/crepovi	strelica crepovi
zadatci/zadaci ledci; letci	zadaci (ledci/leci; letci/leci)
G Johnya	G Johnya
de Saussure	De Saussure
naš zavod	naš Zavod
newyorški i njujorški	njujorški
crkva svetog Marka	Crkva svetog Marka
N FINA ili Fina - G FINE ili Fine N INRI - I INRI-jem	N FINA - G FINA-e N INRI - I INRI-om
Andrija Kačić Miošić; Ivana Brlić-Mažuranić	Andrija Kačić-Miošić; Ivana Brlić-Mažuranić
Ivan Pavao II.	Ivan Pavao II
1952./53.	1952/53
vijek – vjekovi; lijek – lijekovi; lijes – ljesovi	vijek – vijekovi/vjekovi; lijek – lijekovi/ljekovi; lijes – lijesovi/ljesovi
bjelji/bjeliji	bjelji
<i>Ne moraš svakomu ići niz dlaku.</i>	<i>Ne moraš svakomu ići nizdlaku.</i>